

Секція: Бухгалтерський, управлінський облік і аудит

СИДОРУК Н. М.

*студентка 6 курсу, напряму підготовки «Облік і аудит»
Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВ

Процес управління фінансово-господарською діяльністю підприємства неминуче пов'язаний з оцінкою. Оцінка поточних зобов'язань є одним із важливих аспектів, що забезпечують достовірність даних про фінансові результати діяльності підприємства і надають інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень. На сьогодні питання оцінки поточних зобов'язань є мало дослідженим. У зв'язку з фінансовою нестабільністю та зростаючою проблемою неплатежів (розрахунків між підприємствами, з оплати праці, за податками з бюджетом, зі страхування тощо) дане питання набуває актуальності.

Підхід до тлумачення оцінки як до процесу вимірювання вартості об'єктів бухгалтерського обліку і як до процесу створення якісних характеристик облікової інформації втілено у трьох принципах підготовки фінансової звітності, сформульованих у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Це принципи безперервності діяльності, історичної (фактичної) собівартості та обачності [3, с. 314]. Згідно з принципом безперервності діяльності, зобов'язання підприємства оцінюють, із врахуванням припущення, що його діяльність триватиме і надалі. Принцип історичної (фактичної) собівартості стосується формування оцінки зобов'язань, яка суттєво впливає на показники фінансової звітності, проте він не заперечує застосування інших методів оцінки, які допускаються чинними П(С)БО. Найважливішим принципом,

який необхідно застосовувати при оцінці зобов'язань, є принцип обачності. Він передбачає використання в бухгалтерському обліку методів оцінки, які запобігають заниженню сум визнаних зобов'язань.

Згідно П(С)БО 11 «Зобов'язання», яке містить методологічні засади оцінки поточних зобов'язань підприємства, балансова вартість поточних зобов'язань визначається за сумою погашення. Сума погашення – недисконтована сума грошових коштів або їх еквівалентів, яка, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства [1]. Цей вид оцінки є найпростішим. Оскільки погашення поточних зобов'язань здійснюється протягом короткого терміну і величина дисконту (зміна вартості грошей в часі) незначна, вони враховуються за номінальною вартістю, тобто в сумі, що належить до виплат в майбутньому [2, с. 421]. Проте, не всі види поточних зобов'язань варто оцінювати за цією вартістю.

Проаналізуємо підходи до оцінки окремих видів поточних зобов'язань.

Короткострокові кредити банків є сумою заборгованості підприємства перед банківськими установами за отриманими позиками. Погашення короткострокової позики передбачається протягом дванадцяти місяців з дати її отримання. Н. М. Малюга пропонує оцінювати позики, отримані підприємством, одним з двох способів: з обліком процентів, належних до сплати на кінець звітного періоду за договорами позики та без обліку процентів [4, с. 145].

Проте, в сучасних умовах отримання підприємством короткострокової позики приводить до виникнення зобов'язань перед банківською установою за основною сумою боргу та за нарахованими відсотками. Нараховуючи відсотки за кредит, підприємство збільшує не тільки свої поточні зобов'язання, а й фінансові витрати [5, с. 519]. Саме тому, доцільно оцінювати зобов'язання за короткостроковими кредитами

банків за теперішньою вартістю майбутніх платежів, так як оцінюються і довгострокові зобов'язання. Адже, така оцінка враховує дисконтовану суму майбутніх платежів (за мінусом суми очікуваного відшкодування), що, як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства. Визначення дисконтованої вартості засновано на розумінні того, що з економічної точки зору сума коштів, яка буде витрачена підприємством в майбутньому, менше суми коштів, витрачених підприємством сьогодні.

Кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги доцільно оцінювати за поточною вартістю придбання, оскільки вона враховує чинник інфляції і динаміку цін.

В умовах фінансової нестабільності договори між підприємствами укладаються на нетривалий період та передбачають погашення зобов'язань протягом тижня чи місяця, а фактично перерахування коштів затягується до декількох місяців. Це може негативно вплинути на відносини підприємств з кредиторами, підриває довіру партнерів. Тому, доцільніше було б при укладанні договорів в одному з пунктів передбачити коригування суми зобов'язання на індекс інфляції. При виникненні зобов'язання підприємство-боржник буде прагнути якнайшвидше його погасити, щоб уникнути зайвих витрат коштів при швидких темпах інфляції. Своєю чергою, кредитори будуть впевненіше почувати себе на ринку у зв'язку з швидким поверненням оборотних коштів, які знову можна залучити в обіг [5, с. 519].

Саме тому, прийняття такої умови є вигідним не тільки для покупців, а й для продавців товарів, робіт, послуг. Зокрема, покупець, отримуючи товар, не сплачує за нього відразу, а погашає заборгованість пізніше з коригуванням на індекс інфляції. Зі свого боку, покупець, витрати якого пов'язані зі сплатою за отримані товари, може віднести на фінансові витрати, тобто прирівняти непогашену суму боргу до позикового капіталу.

Розрахунки з учасниками передбачають, як правило, або сплату дивідендів власникам, або додаткове формування капіталу. Як альтернативу обліку даних розрахунків варто запропонувати додаткові внески до капіталу (без розширення статутного капіталу) відображати як зобов'язання підприємства перед вкладником, від чого очікується позитивний ефект як для підприємства через можливість розширювати діяльність використовуючи позику, так і для вкладника, який за надану позику отримує винагороду у вигляді відсотків [5, с. 520]. Таку позику можна відображати збільшенням коштів у касі (дебет рахунку 30 «Готівка») чи на поточному рахунку (дебет рахунку 31 «Рахунки в банках») це призведе до зростання зобов'язань підприємства перед учасником (кредит рахунку 672 «Розрахунки за іншими виплатами»), а погашення такої позики здійснюється через зменшення заборгованості перед учасником (дебет рахунку 672 «Розрахунки за іншими виплатами»). Для відображення нарахованих відсотків вкладникам можна створити аналітичний рахунок 951.1 «Відсотки за позики вкладників».

Кредиторську заборгованість за розрахунками з бюджетом доцільно оцінювати за сумою погашення. Несвоєчасна оплата коштів призначених для бюджету несе за собою понесення додаткових виплат у вигляді штрафних санкцій, накладених виконавчими органами державної влади. Таким чином штрафи сплачені підприємством обліковуватимуться у складі інших операційних витрат, а зобов'язання перед бюджетом повинні бути збільшені на суму пені.

Стійким джерелом фінансових ресурсів підприємства виступає внутрішня кредиторська заборгованість, яка постійно знаходиться в його розпорядженні. Це перш за все заборгованість із заробітної плати. Чим більший розмір внутрішньої кредиторської заборгованості, тим менший обсяг коштів підприємству необхідно залучати для фінансування своєї поточної господарської діяльності. Але з іншого боку, ці кошти не можуть

покривати суми додаткового фінансування при збільшенні виробництва і реалізації продукції.

Питання оцінки поточних зобов'язань не достатньо висвітлене у національному законодавстві, тому варто у П(С)БО 11 «Зобов'язання» розробити рекомендації з обліку поточних зобов'язань, які містили б інформацію про використання оцінки та методику розрахунку вартості різних видів поточних зобов'язань з врахуванням відображення поточних зобов'язань у фінансовій звітності.

Література:

1. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», від 31.01.2000 р. № 20. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.

2. Мордяк І.А. Особливості оцінки поточних зобов'язань в бухгалтерському обліку та відображення їх у фінансовій звітності / І.А. Мордяк // Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. – Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2015. – Вип. 22. – С. 416-424.

3. Присяжнюк С.В. Оцінка поточних зобов'язань у вітчизняній та міжнародній обліковій практиці / С.В. Присяжнюк, А.О. Коваленко // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Вінниця: ВНТУ, 2013. – С. 313-316.

4. Рябухін А.А. Проблеми оцінки поточних зобов'язань підприємства / А.А. Рябухін // Управління розвитком. – 2012. – №14 (135). – С. 144-146.

5. Сафарова А.Т. Проблеми оцінки поточних зобов'язань у бухгалтерському обліку / А.Т. Сафарова // Вісн. нац. ун-ту «Львівська політехніка». – 2009. – № 647 – С. 512-520.